

22.11.2005

2610/4/03

Ratkaisija: Oikeusasiamies Riitta-Leena Paunio

Esittelijä: Vanhempi oikeusasiamiehensihteeri Kaija Tanttinen-Laakkonen

TOIMEENTULOTUEN MYÖNTÄMINEN HAMMASHOIDON KUSTANNUKSIIN

1 KANTELU

Kantelija arvostelee eduskunnan oikeusasiamiehelle 13.11.2003 osoittamassaan kirjeessä Helsingin kaupungin terveystoimiston ja sosiaaliviraston menettelyä. Kantelija katsoo, että koska hänen ei saanut hammashoitoa Helsingin kaupungilta kaupungin lainvastaisten, hammashoitoon pääsyä rajoittavien päätösten vuoksi, hänen olisi tullut saada Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiön antaman hammashoidon kustannuksiin toimeentulotukea.

---

3 RATKAISU

3.1 Tapahtumat

Saadun selvityksen mukaan kantelija tuli hampaan 14 lohkeamisen vuoksi kiireelliseen hammashoitoon Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiölle (YTHS) 24.2.2003. Lohjennutta hammasta hoidettiin aluksi tilapäisratkaisuilla. Siihen asetettiin lasi-ionomeeritäyte. Täyte irtosi hampaasta 28.3.2003, jolloin hampaaseen asetettiin jälleen uusi täyte. Hampaaseen tehtiin 31.3.2003 yhdistelmämuovitäyte. YTHS:n hammaslääkäri suositteli kantelijalle hampaan kruunuttamista, koska hänen käsityksensä mukaan mikään täyte ei tulisi pysymään siinä vaikeiden purentaolosuhteiden vuoksi. Kantelija pyrki tähän toimenpiteeseen Helsingin kaupungin terveystoimiston hammashoitolaan, mutta hänelle ilmoitettiin, että uusia potilaita ei oteta hoidettavaksi. Tämän vuoksi hän ei myöskään voinut saada sieltä toimeentulotukena haettavaan hammashoitoon tarvittavaa lähetettä.

Selvityksestä ilmenee edelleen, että kantelija kävi YTHS:n hammaslääkärin hoitokonsultaatiossa 13.5.2003, jolloin tämä totesi myös hampaan 15 yhdistelmämuovikruunun olleen hammaslääketieteellisistä syistä uusimisen tarpeessa. Hammaslääkärin hoitosuosituksena oli kahteen hampaaseen (14 ja 15) tehtävät kruunut. Koska kantelija ei päässyt kunnalliseen hammashoitoon

ja koska hänen taloudellinen tilanteensa oli tiukka, hän pitkitti hammashoitoon menemistä. Loppukesästä hän sai YTHS:ltä tiedon, että jatko-opiskelijana hänen oikeutensa saada sieltä hammashoitoa tulee loppumaan lokakuussa. Hän sai kuitenkin YTHS:ltä vielä vastaanottoajat syys-lokakuulle, jolloin hoitosuunnitelman mukaiset kruunutukset tehtiin.

Kantelija oli yhteydessä Helsingin kaupungin eteläiseen sosiaalikeskukseen ennen ensimmäistä vastaanottokäyntiään YTHS:llä saadakseen hammashoidon kustannuksiin toimeentulotukea. Viranhaltijan 26.9.2003 tekemä päätös oli kielteinen. Siinä viitattiin Helsingin terveysviraston eteläisen terveyskeskuksen ylihammaslääkärin 17.9.2003 antamaan lausuntoon ja kaupungin sisäiseen ohjeeseen, joka koskee hammashoidon korvaamista toimeentulotukena. Ylihammaslääkärin lausunnon mukaan YTHS:n esittämä hoitosuunnitelma ei ollut kiireellistä eikä välttämätöntä hammashoitoa. Lausunnossa todettiin, että kiireelliseksi hammashoidoksi lasketaan juurihoidot, poistot ja paikkaustyöt juurihoidon yhteydessä. Kahden hampaan kruunuttaminen on lausunnon mukaan kiintoprotetiikkaa, jolle todennäköisesti on kustannuksiltaan edullisempia vaihtoehtoja. Viranhaltija hylkäsi hakemuksen YTHS:n hammashoitolaskun osalta, koska kyseessä ei ollut kiireellinen ja välttämätön hammashoito.

Viranhaltijan asiassa 3.11.2003 tekemä toinenkin päätös oli kielteinen. Päätöksessä viitattiin ylihammaslääkärin 27.10.2003 antamaan uuteen lausuntoon. Lausunnon mukaan asiakkaan hampaat olisi ensisijaisesti paikattu yhdistelmämuovilla, jos häntä olisi hoidettu terveyskeskuksessa. Jos nämä paikat eivät olisi kestäneet, olisi mietitty hampaiden kruunuttamista. Jos kruunuttamiseen olisi päädytty, hinta kyseisestä hoidosta on mahdollisimman edullinen YTHS:llä. Lausunnossa todettiin vielä, että Helsingin terveysviraston hammashuollon tutkimusjonot ovat olleet suljettuja 1.4.2003 alkaen ja että tämän jälkeen on voitu antaa vain akuuttihoitoa ns. uusille, terveille aikuispotilaille ja ei-kiireellistä hoitoa vain jo jonossa oleville. Uusia ei-kiireellisiä tutkimuspotilaita ei lausunnon mukaan voitu ottaa jonoihin. Viranhaltija hylkäsi hakemuksen YTHS:n antaman hammashoidon osalta, koska kyseiseen hammashoitoon ei ollut annettu terveysasemalta lähetettä eikä hammashoitoa ollut katsottu kiireelliseksi.

3.2

Helsingin kaupungin sosiaali- ja terveyslautakuntien antamat selitykset

3.2.1

Terveyslautakunnan 1.3.2005 antama selitys

Terveyslautakunta ilmoitti selityksensä yhtyvänsä terveyskeskuksen 24.2.2005 antamaan selitykseen. Terveyskeskus yhtyi selityksessään johtajahammaslääkärin terveyskeskukselle asiassa antamaan lausuntoon.

Johtajahammaslääkäri totesi lausunnossaan mm. seuraavaa.

Kantelijan pyrkiessä keväällä 2003 kunnalliseen hammashoittoon häntä ei otettu tutkimusjonoon, kuten ei muitakaan ns. terveitä, oireettomia ja ei-kiireellisen hammashoidon tarpeessa olevia aikuisia 1.4.2003 alkaen.

Mikäli kantelija olisi päässyt kunnalliseen hammashoittoon keväällä 2003, hänelle olisi tuskin suositeltu ensisijaisesti hampaan 14 kruunuproteettista hoitoa, vaan sen sijaan sen paikkaushoitoa ja jos tämä olisi osoittautunut kestävämmäksi ratkaisuksi, vasta sitten kruunuproteettista hoitoa. Se, että YTHS:llä toteutettiin vielä naapurihampaan "uusimisen tarpeessa" oleva yhdistelmämuovikruunun kruunuproteettinen hoito, tuntuu myös hyvin epätodennäköiseltä ratkaisulta kunnallisessa hammashoidossa.

Sosiaali- ja terveysvirastot laativat 20.8.2003 yhteisen sisäisen toimintaohjeen "Toimeentulotuen myöntäminen hammashoidon asiakasmaksuihin". Siinä todetaan, että "ilman terveysviraston lähetettä Helsingin kaupunki (ei sosiaali- eikä terveysvirasto) ei pääsääntöisesti osallistu hoidon kustannuksiin". Ohje viittaa siihen tilanteeseen, jossa terveyspalveluiden neuvonnassa hammashoittoon pyrkivälle kerrotaan mahdollisuudesta hakeutua yksityisiin hammashuoltopalveluihin. Lähetee viittaa terveysviraston käyttämiin yksityisen hammashoidon ostopalveluihin, joihin tarvitaan aina lähetee. Ostopalveluun lähetetty potilas saa hoitonsa terveyskeskushinnoin ja terveyskeskus osallistuu hoidon kustannuksiin maksamalla palvelujen tuottajalle ostopalvelusopimuksen mukaisesti. Lähetettä käytetään vain ostopalvelutilanteissa.

Terveyskeskus ei suosittele ensisijaisesti kruunuproteettista hoitoa antaessaan sosiaalivirastolle asiantuntijalausuntoja toimeentulotukiasioissa, vaan kustannuksiltaan huomattavasti edullisempaa yhdistelmämuovikruunun tekemistä. Jos tämä hoitomuoto ei osoittaudu kestäväksi, tulee harkittavaksi muita hoitoja, joista hampaan kruunuttaminen on kallein.

Johtajahammaslääkäri kiinnittää huomiota siihen, että hampaaseen 14 tehtiin YTHS:n hammaslääkärin selvityksen mukaan maaliskuussa 2003 laaja yhdistelmämuovitäyte pelkästään etsaamalla eikä sen lisäksi tarvittu ydinvierusnastoja, jotka lisäävät huomattavasti täyteen pysyvyyttä. Täyte on ilmeisesti kuitenkin pysynyt paikoillaan syys-lokakuuhun 2003 asti. Puolta vuotta ei voida silti pitää riittävänä täyteen kestoikänä, mutta ilman ydinvierusnastoja kestänyt täyte indikoi muun kuin kruunuproteettisen hoidon käyttökelpoisuutta kyseisessä tapauksessa. Hampaan 14 hoidon alussa käytetyn lasi-ionomeeritäyteen irtoamista ei voida pitää yllättävänä.

Terveyskeskus ostaa kruunuproteettisen hoidon hammaslaboratoriopalvelut yksityisiltä palveluntuottajilta kuten YTHS:kin. Hammaslaboratoriokustannusten osalta voidaan arvioida, että terveyskeskuksen ja YTHS:n kustannukset eivät eroa toisistaan. Terveyskeskuksen ja YTHS:n välillä on tehty ajoittain vertailuja potilasmaksujen tasosta. Vertailujen mukaan terveyskeskustaksat ja YTHS:n maksut ovat keskimäärin samaa tasoa. Siten kantelijan kruunuproteettisen hoidon voidaan katsoa olleen hänelle YTHS:n tekemänä vähintään yhtä edullinen kuin mitä se olisi tullut hänelle maksamaan terveyskeskuksen

tekemänä. Ylihammaslääkärin arvion mukaan hoito YTHS:llä oli verrattuna terveyskeskukseen "mahdollisimman edullinen". Kantelijalle ei aiheutunut hammashoidostaan YTHS:llä suurempia kustannuksia terveyskeskuksessa annettavaan hoitoon verrattuna eikä siten taloudellisia menetyksiä, vaikka häntä ei voitu ottaa hoitojonoon vuonna 2003. Hänellä olisi ollut mahdollisuus saada hoitoaika terveyskeskuksesta vuoden 2003 lopussa tai vuoden 2004 alussa, kun niitä ryhdyttiin jakamaan uudelleen. Kantelijan kruunuproteettisen hoidon kustantaminen toimeentulotukena ei ole tarkoituksenmukaista ja se johtaisi taloudellisilta seurauksiltaan kohtuuttomaan linjan muutokseen.

3.2.2

Sosiaalilautakunnan 22.2.2005 antama selitys

Sosiaalilautakunta viittasi selityksessään sosiaaliviraston Etelä-Suomen lääninhallitukselle 6.2.2004 asiassa antamaan selvitykseen.

Sosiaaliviraston selvitys

Selvityksen mukaan lähtökohta toimeentulotuen myöntämiselle on, että tukea myönnetään vain julkisia terveydenhuoltopalveluja käytettäessä aiheutuviin kustannuksiin.

Selvityksessä viitataan sosiaali- ja terveysministeriön oppaaseen (STM Oppaita 2003:10), jossa todetaan seuraavaa: "Terveydenhuoltomenot otetaan huomioon siltä osin kuin niitä ei korvata sairausvakuutuslain nojalla. Yleensä edellytetään käytettäväksi julkisia palveluja. Yksityisistä terveydenhuollon palveluista aiheutuvat kustannukset voidaan ottaa huomioon, kun erikoishoidon tarve tai hoidon kiireellisyys sitä perustellusti edellyttävät. Perusteena voi olla myös jatkuva hoitosuhde."

Selvityksessä mainitaan myös korkeimman hallinto-oikeuden 18.12.2000 antama päätös, jossa on otettu kielteinen kanta vaatimukseen saada toimeentulotukea terveyskeskuslääkärin määräämän yksityisessä hoitolaitoksessa annetun fysikaalisen hoidon kustannuksiin, kun terveyskeskuksen resurssit eivät tuolloin riittäneet hoitamaan työikäisiä fysikaalista hoitoa tarvitsevia potilaita.

Sosiaaliviraston pysyväisohjeessa "Toimeentulotuen myöntäminen terveydenhoitomenoihin" rajataan tuen myöntäminen kiinteään protetiikkaan, josta kantelijan hammashoidossa oli kysymys, poikkeustapauksiin ylihammaslääkärin lausunnon perusteella, joka lausunto siis tässä tapauksessa oli kielteinen.

Viranhaltija teki kantelijan hammashoitoa koskevat toimeentulotukipäätökset asiantuntijalääkärin hoidon tarpeesta antamien lausuntojen perusteella ja katsoi, että kantelijan saama hammashoito YTHS:llä oli ollut sinänsä tarpeellista, mutta ei sillä tavoin kiireellistä eikä välttämätöntä, että hänellä olisi ollut oikeus saada sen kustannuksiin toimeentulotukea.

Sosiaalivirasto totesi selvityksessään, että toimeentulotuen myöntäminen yksityisen hammashoidon kustannuksiin edellyttää terveysaseman ylihammaslääkärin lausuntoa ja kun tutkimuksiakaan ei pystytä tällä hetkellä tekemään riittävästi, hammashoidon tarpeessa ja vailla riittäviä tuloja olevat helsinkiläiset ovat vaarassa jäädä kaikille kuntalaisille tarkoitetun terveydenhuollon palvelujen ulkopuolelle.

Sosiaalivirasto viittaa selvityksessään läntisen sosiaali- ja terveysjaoston sosiaalilautakunnalle 18.12.2003 lähettämään kirjeeseen, joka koski toimeentulotuen asiakkaiden hammashoitoa.

Läntisen sosiaali- ja terveysjaoston kirje sosiaalilautakunnalle ja sosiaalilautakunnan vastaus

Läntinen sosiaali- ja terveysjaosto lähetti 18.12.2003 sosiaalilautakunnalle kirjeen, joka koski toimeentulotuen asiakkaiden hammashoitoa. Kirjeessä todettiin mm. seuraavaa.

Myös toimeentulotukihakemuksen ratkaiseva viranhaltija on vaikeassa asemassa tilanteessa, jossa kuntalainen ei voi päästä hammastarkastukseen eikä saada kunnallisessa hammashoidossa paikatuksi muita kuin kiireellisen paikkauksen tarpeessa olevia reikiä.

Toimeentulotukea myönnetään lain 1 §:n mukaan vähintään inhimillisen elämän kannalta tarpeellisiin menoihin. Yksi perimmäisistä ongelmista asiassa on hammashoidon tarpeen arviointi. Umpisolmuun tarpeen arviointi menee, kun asiakas ei pääse kunnalliseen hammashoitolaan lääkärin arviointiin.

Ehjät hampaat ovat jokaiselle tarpeelliset. Tavoitteena tulisi olla, että mm. reiät paikattaisiin ajoissa riittävän hyvillä materiaaleilla, jolloin hoito tulisi kaikkien osapuolten kannalta edulliseksi.

Kun niukkoja voimavaroja jaetaan, olisi kuntalaisten tasavertaisuutta ajatellen otettava huomioon paitsi sama mahdollisuus päästä kunnalliseen hoitoon, myös se, että pienipalkkaisilla, itsenäisestikin toimeentulevilla kuntalaisilla ja toimeentulotuen saajilla ei ole varaa hoitaa hampaitaan yksityisessä hoidossa.

Kun viranhaltija hylkää toimeentulotukihakemuksen yksityisen hammaslääkärilaskun osalta sillä perusteella, että toimeentulotuen lisäosaa myönnetään vain tarpeellisen suuruisiin terveydenhuoltomenoihin, joita ovat julkisen terveydenhuollon palvelujen käytöstä aiheutuneet menot, hänelle syntyy näyttövelvollisuus siitä, että hakijan yksityisellä hammaslääkärillä teettämä työ ei ollut tarpeellinen.

Tarpeellisuuden viranhaltija arvioi lähettämällä hoitoraportin ylihammaslääkärin arvioitavaksi. Asiakkaan on yleensä lähes mahdoton hyväksyä sitä, että esimerkiksi reiän paikkaaminen hampaasta ei ollut tarpeellinen. Toimeentulotuen tarpeen määrittelyn kannalta kaikki osapuolet vakuuttaisi paremmin terveyskeskuksen hammaslääkärin tekemä

hammastarkastus ja hänen antamansa lausunto hoidon kiireellisyydestä ja tarpeellisuudesta.

Läntinen sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskus esittää, että sosiaalivirasto ja terveystieteiden tutkimuskeskus ottaisivat ohjeistuksessaan huomioon hammashoidon tarpeen arvioinnin olennaisuuden ratkaistaessa toimeentulotuen tarvetta hammashoitoon.

Sosiaalilautakunta totesi 17.2.2004 kirjeeseen antamassaan vastauksessa mm. seuraavaa.

Lähtökohtana toimeentulotuen myöntämisessä hammashuoltoon on julkisten palvelujen käyttö. Pääsääntöisesti toimeentulotukeen oikeuttavana menona pidetään terveyskeskuksen hammashoidon asiakasmaksuosuutta. Vain poikkeuksellisilla perusteilla toimeentulotukea myönnetään muuhun yksityiseen hammashuoltoon kuin terveyskeskuksen läheteellä sopimushammaslääkärille ohjatun hoidon asiakasmaksuosuuteen.

Keskeinen ongelma vuonna 2003 oli, että omasta mielestään hammashoidon tarpeessa ollut henkilö ei päässyt hammashoidon tarpeen arviointiin. Sosiaalilautakunta pitää tärkeänä, että kaikille turvataan mahdollisuus hoidon tarpeen tarkastukseen. Sosiaalityöntekijällä tai etuuskäsittelijällä ei voida olettaa olevan riittäviä edellytyksiä hammashoidon tarpeen arviointiin. Heidän on voitava perustaa toimeentulotukipäätöksensä hammaslääkärin arvioon hoidon tarpeellisuudesta.

Terveyskeskuksella ja sosiaalivirastolla on selkeästi omat roolinsa hammashoidossa. Jos kaupungin hammaslääkäri toteaa hammashoidon tarpeen sellaiseksi, että se edellyttää toimenpiteitä, hammashoitolan tehtävänä on antaa hoito tai maksusitoumus yksityiselle sopimushammaslääkärille. Sosiaaliviraston osuutena on vain myöntää tarvittaessa toimeentulotukea hammashoidon asiakasmaksuosuuteen.

Sosiaaliviraston näkemyksen mukaan terveyskeskuksen hammashuollon ostopalvelumäärärahojen tulee olla sen suuruiset, että määrärahojen riittämättömyyden vuoksi toimeentulotuella ei jouduta rahoittamaan tarpeelliseksi arvioitua hammashoitoa yksityishammaslääkäreillä (paitsi terveyskeskuksen läheteellä ohjattujen asiakasmaksuosuudet).

Sosiaalilautakunnan selitys

Omassa selityksessään sosiaalilautakunta totesi mm. seuraavaa.

Sosiaali- ja terveysministeriön kanteluasiassa antamassa lausunnossa katsotaan, että toimeentulotuesta annetun lain 7 §:n 3 momentissa säädetyllä lisäosalla tulee kattaa tarpeelliset hammashoitomenot. Toisaalta ministeriön toimeentulotukilain soveltajille laatimassa oppaassa on otettu kanta, jonka mukaan toimeentulotukea myönnettäessä voidaan edellyttää asiakkaan käyttävän julkisia terveydenhuollon palveluja, ellei erikoishoidon tarve tai hoidon kiireellisyys vaadi yksityisen terveydenhuollon käyttämistä. Edelleen ministeriön lausunnossa todetaan, että hoidon tarpeen arvioinnissa on

kysymys hoitopalvelun tarpeesta ja hoitoon ohjaamisesta. Hoitosuunnitelmasta ja hoitotoimenpiteistä päättäminen edellyttää kliinistä tutkimusta. Ohjeen perusteella tehty hallinnollinen hoidon tarpeen arvio ei vastaa ministeriön käsitystä potilaan yksilöllisestä hoitosuunnitelmasta ja hoitotoimenpiteestä päättämisestä.

Tältä osin sosiaalilautakunta yhtyy ministeriön käsitykseen ja toteaa, että sosiaaliviraston 27.11.2002 antamassa pysyväisohjeessa "Toimeentulotuen myöntäminen terveydenhuoltomenoihin" asia ohjeistetaan seuraavasti: "Hammashoidon tarpeessa oleva toimeentulotuen asiakas ohjataan kunnalliseen hammashoitolaan, jossa hammaslääkäri arvioi hoidon tarpeen ja kiireellisyyden".

Kun kantelijan oikeudesta toimeentulotukeen terveydenhuoltomenoihin päätettiin vuonna 2003, hammashuollon tutkimusjono oli suljettuna. Viranhaltijan käytettävissä olivat kaupungin ylihammaslääkäriin lausunto ja myös YTHS:n hammaslääkäriin selvitys ja lausunto hoidon tarpeellisuudesta.

Terveyskeskuksella ja sosiaalivirastolla on selkeästi omat roolinsa hammashuollossa. Jos kaupungin hammaslääkäri toteaa hammashoidon tarpeen sellaiseksi, että se edellyttää toimenpiteitä, hammashoitolan tehtävänä on antaa hoito tai maksusitoumus yksityiselle sopimushammaslääkärille. Sosiaaliviraston osuutena on vain myöntää tarvittaessa toimeentulotukea hammashoidon asiakasmaksusuuteen.

Kantelija ei hakenut muutosta viranhaltijan kielteisiin päätöksiin.

Edellä sanotun perusteella ja viitaten sosiaaliviraston lääninhallitukselle asiassa antamaan selvitykseen sosiaalilautakunta katsoo, että kantelijan kantelun ei tulisi antaa aiheutta enempiin toimenpiteisiin.

3.2.3

Helsingin kaupunginhallituksen 29.3.2005 antama lausunto

Kaupunginhallitus totesi lausunnossaan mm. seuraavaa.

Asiakirjoista ilmenee, että nyttemmin on korjattu terveysvirastossa vuonna 2003 vallinnut tilanne, jolloin tilapäisesti rajoitettiin oireettomien, ei-kiireellisten hammashoidon tarpeessa olevien aikuisten ottamista kunnalliseen tutkimusjonoon.

Sosiaalivirastosta saadun tiedon mukaan kantelijalle on päätetty korvata po. hammashoidosta aiheutuneet kustannukset hänen vaatimuksensa mukaisesti.

Kaupunginhallitus päätti terveys- ja sosiaalilautakuntien selityksissä mainituilla perusteilla, huomioon ottaen, että epäkohdat on tunnistettu, asiantila korjattu ja asianomaiselle suoritettu korvaus kustannuksista, lausuntoaan esittää, ettei kantelijan kirje antaisi aiheutta enempiin toimiin.

3.3

Sosiaali- ja terveysministeriön antamat lausunnot

21.12.2004 annettu lausunto

Ministeriö totesi lausunnossaan mm. seuraavaa.

Helsingin kaupungin terveyslautakunnan päätökset hammashuollon palvelujen kohdentamisesta 1.4.2003 lukien eivät olleet kansanterveyslain mukaisia. Näistä päätöksistä johtui, että kantelija ei päässyt YTHS:n antaman akuuttihoidon jälkeen terveyskeskukseen suun tutkimukseen ja hoidon tarpeen arviointiin, koska uusille ns. terveille aikuisille ei annettu tutkimus- ja hoitoaikoja eikä heitä ohjattu jonoon odottamaan hoitoon pääsyä. Sen sijaan heidät ohjattiin yksityiseen hammashoittoon omalla kustannuksellaan. Ministeriö toteaa, että Terveys 2000 –tutkimuksen mukaan suun hoidon tarvetta on hyvin yleisesti myös ns. terveillä aikuisilla.

Ministeriö katsoo, että oikeus toimeentulotukena myönnettäviin terveydenhoitomenoihin tulee ratkaista hoidon tarpeen perusteella.

Ministeriö katsoo, että toimeentulotuen lisäosassa on otettava huomioon vähäistä suuremmat terveydenhoitomenot, kuten kustannukset hammashoidosta, jota ovat myös ei-kiireelliset hoidot. Lisäksi kiireellistä hoitoa ovat muutkin hoidot kuin vain hampaiden juurihoidot ja hampaiden poistot. Kantelijan hammashoito oli tarpeellista YTHS:n kahden hammaslääkärin toteaman hoidon tarpeen arvion ja tutkimuksen perusteella. Ylihammaslääkärin 27.10.2003 antamassa toisessa lausunnossa todetaan juuri YTHS:n noudattamaa hoitokäytäntöä vastaava hoitokäytäntö terveysviraston hammashoidossa.

Toimeentulotuen lisäosassa on ministeriön käsityksen mukaan huomioitava tarpeelliset hammashoitomenot. Kaupungin sisäisessä toimintaohjeessa voidaan edellyttää, että terveyskeskuksen hammaslääkäri tekee tutkimuksen ja arvioi hoidon tarpeen. Koska kuitenkin Helsingissä oli tilanne, jolloin se ei pystynyt huolehtimaan lakisääteisistä velvoitteistaan, ei ollut perusteltua evätä kantelijan hammashoitoa toimeentulotukena. Sosiaalilautakunta oli kiinnittänyt huomiota terveyskeskuksen hammashuollon ostopalvelumäärärahojen riittävyyteen, ellei kaupunki pysty omana toimintanaan järjestämään palveluita.

Helsingin kaupunki on sopinut palvelujen tuottamisesta YTHS:n kanssa, joka toimii kansanterveyslaissa edellytetyllä tavalla palvelujen järjestämisessä. Ministeriö katsoo, että YTHS:n tuottamat palvelut ovat julkisia palveluita ja näin ollen kaupungin toimintaohjeen mukaisia julkisia palveluja.

Ministeriö kiinnittää huomiota siihen, että on syytä tehdä hoidon tarpeen arvio potilaan kliinisen tutkimuksen perusteella tilanteessa, jossa on epävarmuutta hoidon tarpeesta ja sen välttämättömyydestä. Ohjeen perusteella tehty hallinnollinen hoidon tarpeen arvio ei vastaa ministeriön käsitystä potilaan yksilöllisestä hoitosuunnitelmasta ja hoitotoimenpiteistä päättämisestä.

Ministeriö katsoo, ettei kantelijan hammashoitoa voitu todeta tarpeettomaksi pelkästään kaupungin sisäisellä ohjeistuksella. Kaupungin menettely ei ollut asianmukaista kielteiseen toimeentulotukipäätökseen päädyttyä.

10.6.2005 annettu lisälausunto

Ministeriö totesi lisälausunnossaan mm. seuraavaa.

Ministeriö viittaa aikaisemmin antamaansa lausuntoon. Toimeentulotuen lisäosassa tulee ottaa huomioon vähäistä suuremmat terveydenhoitomenot, kuten kustannukset hammashoidosta, jota ovat myös ei-kiireelliset hoidot. Hoitoon pääsyn peruseriaatteen ovat suun terveydenhuollossa lähtökohdiltaan samat kuin muussakin terveydenhuollossa. Hoito määräytyy yksilöllisen hoidon tarpeen perusteella. Kaupungin antamista selityksistä ei ilmene mitään sellaista uutta, joka antaisi aihetta muuttaa aikaisemmassa lausunnossa esitettyjä käsityksiä.

Kantelijan hammashoito todettiin tarpeelliseksi ja kiireelliseksi YTHS:llä. Hoito aloitettiin akuuttikäynnillä 24.2.2003, jolloin hampaan 14 hoitona oli paikkaus väliaikaisesti. Hoitoa jatkettiin edelleen 28.3.2003 väliaikaisella paikkauksella. Kyseinen hammas paikattiin yhdistelmämuovitäytteellä 31.3.2003. Vasta tämän jälkeen siirryttiin hampaan 14 kruunuttamiseen. Tällöin todettiin myös tarkoituksenmukaisimmaksi hoitomenetelmäksi viereisen vastaavan hampaan kruunuttaminen. Ylihammaslääkärin antamassa lausunnossa todettiin, että jos asiakasta olisi hoidettu Helsingin terveystieteiden keskuksessa, hampaat olisi ensisijaisesti paikattu yhdistelmämuoviilla ja jos nämä paikat eivät olisi kestäneet, olisi mietitty hampaiden kruunuttamista.

Helsingin kaupungin terveystieteiden keskuksen näkemyksen ja sosiaalivirastossa tehdyn toimeentulotukipäätöksen välillä on ristiriita. Terveystieteiden keskus viittaa selityksessään johtajahammaslääkärin lausuntoon. Lausunnon mukaan hammaslääketiede pystyy tarjoamaan erittäin monipuolisia, mutta toisaalta kalliita hoitoratkaisuja, joiden käyttö ei ole yhteiskunnan tarjoamassa hammashoidossa ensisijaista, mutta joiden ei myöskään pidä olla poissuljettuja tarkoin indikoiduissa tapauksissa. Lausunnon mukaan kantelijan kruunuproteettisen hoidon kustantaminen toimeentulotukena ei ole tarkoituksenmukaista ja johtaisi taloudellisilta seurauksiltaan kohtuuttomaan linjan muutokseen.

Hammasteettisen kruunun laittaminen on joissakin tapauksissa tarkoituksenmukaisin ja kokonaisedullisin vaihtoehto. Ministeriöllä ei ole syytä epäillä, että esimerkiksi kantelijan tapauksessa ei olisi kyseessä tällainen poikkeuksellinen hoitoratkaisu. Terveydenhuollon käytettävissä olevat taloudelliset voimavarat kunnissa tulee kohdentaa koko väestön kannalta tarkoituksenmukaisella tavalla. Keskeistä kuitenkin on, että potilaan yksilölliset hoidon tarpeet huomioidaan.

Helsingin kaupunki on sopinut palvelujen tuottamisesta YTHS:n kanssa, joka toimii kansanterveyslaissa edellytetyllä tavalla palvelujen järjestämisessä. YTHS:n tulee palveluja järjestäessään noudattaa yleisesti hyväksytyä

hoitotapaa. Kantelijan kohdalla on osoitettu, että hampaan paikkausta yritettiin usealla hoitokäynnillä ennen päätymistä kruunuproteettiseen ratkaisuun, joka kliininen kokemus vaikutti myös toisen hampaan kruunuproteettiseen ratkaisuun.

Ministeriö katsoo, että pelkästään kaupungin sisäisellä ohjeistuksella ei voida todeta jotakin hammashoitoa kaikissa tapauksissa tarpeettomaksi. Sen vuoksi hammaskruunun kustantaminen toimeentulotukena yksittäistapauksissa ei pitäisi olla poissuljettua. Potilaan yksilöllisen hoidon tarpeen arviointi on aina välttämätöntä. Ministeriö kiinnittää edelleen huomiota siihen, että kaupungin ohjeet toimeentulokiasiakkaiden hammashoidosta tulee saattaa asianmukaiseen kuntoon.

3.4 Arviointi

3.4.1 Helsingin kaupungin terveystoimen menettely

Helsingin Sanomissa keväällä 2003 julkaistun kirjoituksen (17.5.2003) johdosta otin omasta aloitteestani tutkittavaksi hammashuollon järjestämisen lainmukaisuuden Helsingissä, koska kirjoituksessa esitetyn perusteella näytti siltä, että kaupunki ei ollut varautunut asianmukaisesti kuntien laajentuneeseen velvollisuuteen järjestää hammashuolto. Kirjoituksen mukaan ns. terveet ja oireettomat aikuiset eivät enää huhtikuun alusta 2003 päässeet edes tutkimusjonoon helsinkiläisten terveystoimien hammashoitoloissa ja hoitoon ottaminen lopetettiin kokonaan kaikissa seitsemässä terveystoimikolonnassa.

Annoin asiassa päätökseni 12.3.2004 (dnro 1277/2/03). Totesin siinä mm. seuraavaa.

Terveystoimikolonnien päätökset rajata 18 vuotta täyttäneiden, yleisterveydentilaltaan terveiden hammashoitoon pääsyä olivat lainvastaisia. Perustelin päätöstäni seuraavasti.

Kansanterveyslain (1219/2000) mukaan kunnalliseen hammashoitoon pääsyä ei saanut enää 1.12.2002 lukien rajata mm. ikään perustuen. Hammashuollon palvelut on tuosta ajankohdasta lukien tullut järjestää ja antaa kunkin potilaan suun ja hampaiden terveydentilan edellyttämän hoidon tarpeen perusteella. Kunnan lakisääteisen tehtävän, so. hammashuollon ylläpitämiseen, kuuluu paitsi kiireellisen myös ei-kiireellisen hammashoidon järjestäminen. Potilaan hoidon tarve hammashuollossa kuten muussakin terveydenhuollossa on arvioitava hänen yksilöllisen tarpeensa mukaisesti sekä kiireellisissä että ei-kiireellisissä tapauksissa. Myös 18 vuotta täyttäneiden, yleisterveydentilaltaan terveiden aikuisten tulee päästä yksilökohtaiseen suun ja hampaiden terveydentilan edellyttämän hoidon tarpeen arviointiin ja hoitoon kohtuullisessa ajassa.

Helsingin kaupungin järjestämässä hammashuollossa tilanne on sittemmin korjaantunut. Terveyslautakunta ilmoitti 8.4.2004 minulle kumonneensa lainvastaiset päätöksensä.

Terveyslautakunnan lainvastaisista päätöksistä johtui, ettei kantelija päässyt lain edellyttämällä tavalla yksilölliseen hoidon tarpeen arviointiin ja tämän perusteella tarpeelliseen kunnalliseen hammashoittoon. Koska 18 vuotta täyttäneitä, yleisterveydentilaltaan terveitä aikuisia ei otettu edes tutkimusjonoon, hän ei saanut myöskään tarvittavaa lähetettä yksityiseen ostopalveluhammashoittoon.

Sosiaali- ja terveysministeriö kiinnittää huomiota terveyskeskuksen ylihammaslääkärin määritelmään kiireellisestä hoidosta ja toteaa, että kiireellistä hoitoa ovat muutkin hoidot kuin vain hampaiden juurihoidot ja hampaiden poistot. Minulla ei ole syytä olla yhtymättä ministeriön suun terveydenhuollon asiantuntijana esittämään tähän käsitykseen.

3.4.2

Soveltamisohjeet toimeentulotuen myöntämisestä hammashoidon kustannuksiin

3.4.2.1

Sosiaaliviraston ja terveysterviston yhteinen sisäinen toimintaohje

Helsingin kaupungin sosiaaliviraston ja terveysterviston 20.8.2003 antamassa sisäisessä toimintaohjeessa todetaan, että terveysterviston hammashoitolat eivät pysty vastaanottamaan kaikkia halukkaita hammashoittoon pyrkijöitä.

Ohjeen mukaan tämä potilasrajoitus koskee erityisesti henkilöitä, joilla ei ole vakavia lääketieteellisiä tai hammaslääketieteellisiä syitä hoitoonsa. Kyseessä ovat tavallisimmin terveet aikuiset. Silloin hammashoitola kehottaa henkilöä kääntymään yksityisen hammaslääkärin puoleen. Terveystervisto ei silloin vastaa yksityisestä hammashoidosta aiheutuneista kustannuksista.

Toimeentulotuen lisäosaa myönnetään ohjeen mukaan mm. julkisen terveydenhuollon palvelujen käytöstä aiheutuviin asiakasmaksuihin. Toimeentulotuen saajalle voidaan näin ollen myöntää toimeentulotukea hammashoidon kustannuksiin, kun hoidon on tarjonnut terveysterviston hammashoitola tai kun terveysterviston hammashoitola on läheteellä ohjannut asiakkaansa yksityisen ostopalveluhammaslääkärin hoitoon. Jälkimmäisessä tapauksessa toimeentulotukeen oikeuttava menoa on vain terveysterviston asiakasmaksuosuus.

Arvion hammashoidon kiireellisyydestä tekee terveysterviston hammashoitola. Sosiaalivirasto katsoo hammashoidon kiireelliseksi, jos

- terveysterviston hammashoitola on suorittanut hoidon tai
- terveysterviston hammashoitola on läheteellä ohjannut asiakkaan yksityiseen ostopalveluhammashoittoon.

Kummassakin tapauksessa asiakkaan maksettavaksi ja mahdollisesti toimeentulotukena haettavaksi menoksi jää terveysturvaston asiakasmaksuosuus.

Jos terveysturvaston hammashoitola katsoo em. potilasrajaukseen perustuen, ettei asiakas ole kiireellisen hammashoidon tarpeessa, ja neuvoo asiakasta mahdollisuudesta asioida yksityisessä hammashoidossa, on tärkeää tiedottaa asiakkaalle, että

a) yksityisen hammashoidon kustannukset jäävät pääsääntöisesti asiakkaan itsensä maksettavaksi lukuun ottamatta Kansaneläkelaitokselta haettavaa sairausvakuutuslain mukaista korvausta ja että

b) ilman terveysturvaston lähetettä Helsingin kaupunki (ei sosiaali- eikä terveysturvasto) ei pääsääntöisesti osallistu hoidon kustannuksiin.

3.4.2.2

Pysyväisohje "Toimeentulotuen myöntäminen terveydenhoitomenoihin"

Helsingin kaupungin sosiaalivirasto on 27.11.2002 antanut toistaiseksi voimassa olevan pysyväisohjeen "Toimeentulotuen myöntäminen terveydenhoitomenoihin".

Ohjeen mukaan toimeentulotuen lisäosalla katetaan toimeentulotukiasetuksen 1 §:n mukaan tarpeellisen suuruisina muut kuin perusosaan sisältyvät terveydenhuoltomenot. Erillisesti huomioon otettavia terveydenhuoltomenoja ovat julkisten terveydenhoitopalveluiden omavastuuosuudet mm. tarpeellisesta hammashoidosta.

Yksityisistä terveydenhuoltopalveluista aiheutuvat kustannukset otetaan ohjeen mukaan huomioon vain poikkeustapauksissa silloin, kun julkisilla terveydenhuoltopalveluilla ei ole tarjota tarvittavaa hoitoa ja julkisen terveydenhuollon lääkäri on antanut ko. erityishoitoihin lähetteen.

1.12.2002 lukien terveysturvasto järjestää kansanterveyslain edellyttämässä laajuudessa hammashoidon sitä tarvitseville ilman ikärajoja. Samalla päättyvät sosiaaliviraston sopimukset yksityishammaslääkäreiden kanssa.

Terveysturvastolla ei ole vielä edellytyksiä ottaa vastaan kaikkia kunnallista hammashoitoa haluavia henkilöitä. 1.12.2002 lukien toimeentulotukiasiakkaiden asema kunnallisessa hammashoidossa on sama kuin muillakin helsinkiläisillä.

Korkeakouluopiskelijat ovat oikeutettuja ylioppilasterveydenhuollon palveluihin myös hammashoidon osalta.

Hammashoidon tarpeessa oleva toimeentulotuen asiakas ohjataan kunnalliseen hammashoitolaan, jossa hammaslääkäri arvioi hoidon tarpeen ja kiireellisyyden.

Toimeentulotukea kiinteään protetiikkaan ei myönnetä kuin poikkeustapauksissa ylihammaslääkäriin antaman lausunnon perusteella.

3.4.2.3

Ohjeiden lainmukaisuus

Kansanterveyslakia (66/1972) muutettiin 1.4.2001 voimaan tulleella lailla (1219/2000). Muutetun lain 14 §:n 1 momentin 4 kohdan mukaan kansanterveystyöhön kuuluvina tehtävinä kunnan tulee ylläpitää hammashuoltoa, johon luetaan valistus- ja ehkäisytoiminta sekä kunnan asukkaiden hampaiden tutkimus ja hoito.

Lain voimaantulosäännöksen mukaan "kunta ja kansanterveystyön kuntayhtymä voi päättää, että hampaiden tutkimus ja hoito järjestetään 31 päivään joulukuuta 2001 saakka vain 1956 ja sen jälkeen syntyneille ja 30 päivään marraskuuta 2002 saakka vain vuonna 1946 ja sen jälkeen syntyneille sekä lisäksi kunnan tai kuntayhtymän erikseen päättämille muille ryhmille. Hampaiden tutkimus ja hoito on kuitenkin järjestettävä iästä riippumatta kaikille pään ja kaulan alueen säde- tai sytostaattihoidon vuoksi tutkimusta ja hoitoa tarvitseville".

Lain voimaantulosäännöksen mukainen ryhmittely koski siis vain uudistuksen asteittaisen toteuttamisen eri vaiheita ja se päättyi 1.12.2002 lukien.

Edellä kohdassa 3.4.1 todetun mukaisesti kunnan lakisääteisen tehtävän, so. hammashuollon ylläpitämiseen, kuuluu paitsi kiireellisen myös ei-kiireellisen hammashoidon järjestäminen. Hammashuoltouudistuksen keskeisenä tavoitteena oli saada suun terveydenhuollon palvelut samaan asemaan muun terveydenhuollon palvelujen kanssa niin, että palvelut järjestetään ja annetaan potilaan suun ja hampaiden terve ydentilan edellyttämän hoidon tarpeen perusteella. Myös sellainen hoidon tarpeessa oleva potilas tulee hoitaa, jolla on vähemmän vakavia lääketieteellisiä tai hammaslääketieteellisiä syitä hoitoonsa. Tällaista ei-kiireellisen hoidon tarpeessa olevaa potilasta ei voida kehottaa kääntymään omalla kustannuksellaan yksityiseen terveydenhoitoon. Edellä kohdassa 3.4.2.1 mainittu sosiaalivirastojen ja terveysviraston yhteinen sisäinen toimintaohje on käsitykseni mukaan tältä osin ristiriidassa kansanterveyslain kanssa.

Sisäisen toimintaohjeen mukaan toimeentulotuen lisäosaa myönnetään mm. julkisen terveydenhuollon palvelujen käytöstä aiheutuviin asiakasmaksuihin. Toimeentulotuen saajalle voidaan ohjeen mukaan näin ollen myöntää toimeentulotukea hammashoidon kustannuksiin, kun hoidon on tarjonnut terveysviraston hammashoitola tai kun terveysviraston hammashoitola on lähetteellä ohjannut asiakkaansa yksityisen ostopalveluhammaslääkärin hoitoon.

Sisäisen toimintaohjeen mukaan näyttäisi siltä, että siinä tarkoitettaisiin julkisella terveydenhuollolla vain terveysviraston hammashoitola tai sen ostopalveluhammaslääkäriä. Käsitykseni mukaan julkista terveydenhuoltoa ei voida ohjeella rajata näin suppeaksi.

Edellä kohdassa 3.4.2.2 mainitussa sosiaaliviraston pysyväisohjeessa todetaan, että terveysvirasto järjestää 1.12.2002 lukien kansanterveystalouden edellyttämässä laajuudessa hammashoidon sitä tarvitseville ilman ikärajoja. Käsitykseni mukaan ohjeessa tulisi vielä erikseen mainita, että oikeus kansanterveystaloudessa tarkoitettuun tarpeen mukaiseen hammashoittoon ei ole enää myöskään riippuvainen tiettyyn erityisryhmään kuulumisesta.

Perustuslain 19 §:n 1 momentin mukaan jokaisella, joka ei kykene hankkimaan ihmisarvoisen elämän edellyttämää turvaa, on oikeus välttämättömään toimeentuloon ja huolenpitoon.

Toimeentulotuesta annetun lain (jälj. toimeentulotukilaki, 1412/1997) 1 §:n 1 momentin mukaan toimeentulotuki on sosiaalihuoltoon kuuluva viimesijainen taloudellinen tuki, jonka tarkoituksena on turvata henkilön ja perheen toimeentulo ja edistää itsenäistä selviytymistä. Toimeentulotuen avulla turvataan henkilön ja perheen ihmisarvoisen elämän kannalta vähintään välttämätön toimeentulo.

Toimeentulotuesta annetun lain 7 §:n 1 momentin mukaan toimeentulotukea myönnettäessä otetaan huomioon perusosalla katettavat menot (*perusosa*) ja tarpeellisen suuruisina huomioon otettavat menot (*lisäosa*). Perusosalla katettaviin menoihin kuuluvat pykälän 2 momentin mukaan mm. vähäiset terveydenhuoltomenot. Lisäosalla katetaan pykälän 3 momentin perusteella tarpeen mukaan muut kuin perusosaan sisältyvät terveydenhuoltomenot siten kuin asetuksella tarkemmin säädetään.

Hallituksen esityksessä laiksi toimeentulotuesta (HE 217(1997 vp) lausutaan 7 §:n yksityiskohtaisissa perusteluissa, että perusosalla katettavina menoina pidetään vähäisiä terveydenhuoltomenoja. Vähäisinä terveydenhuoltomenoina pidetään sellaisia jokapäiväisen elämän, perheessä annettavan ensiavun ja satunnaisesti tapahtuvien terveyskeskusmaksujen aiheuttamia menoja, jotka eivät uhkaa perheen tai yksilön taloutta. Perusteluiden mukaan tarveharkintaisella osalla voidaan kattaa muut välttämättömät terveydenhuoltomenot kuin ne, jotka on katettu perusosalla. Tällöin on kyse kalliista tai määrältään suurista terveydenhuoltomenoista, joita ei ole korvattu tai ei voida korvata riittävästi muista järjestelmistä. Tyypillisiä tällaisia menoja voivat olla hammashuollosta tai silmälasista aiheutuvat kustannukset.

Toimeentulotuesta annetun asetuksen (66/1998) 1 §:n 1 momentin 2 kohdan mukaan toimeentulotuen lisäosalla katetaan tarpeellisen suuruisena muut kuin perusosaan sisältyvät terveydenhuoltomenot.

Sosiaali- ja terveysministeriön toimeentulotukilain soveltajille laatiman oppaan (Oppaita 2003:10) mukaan terveydenhuoltomenot otetaan huomioon siltä osin kuin niitä ei korvata sairausvakuutuslain nojalla. Yleensä edellytetään käytettäväksi julkisia terveydenhuoltopalveluja. Yksityisistä terveydenhuollon palveluista aiheutuvat kustannukset voidaan ottaa huomioon, kun erikoishoidon tarve tai hoidon kiireellisyys sitä perustellusti edellyttävät. Perusteena voi olla myös jatkuva hoitosuhde.

Edellä kohdassa 3.4.2.2 mainitun sosiaaliviraston pysyväsuhjeen mukaan toimeentulotuen lisäosalla katetaan toimeentulotukiasetuksen 1 §:n mukaan tarpeellisen suurusina muut kuin perusosaan sisältyvät terveydenhuoltomenot. Erillisesti huomioon otettavia terveydenhuoltomenoja ovat julkisten terveydenhoitopalveluiden omavastuuosuudet mm. tarpeellisesta hammashoidosta.

Tässä yhteydessä totean edellä olevan mukaisesti, että tarpeellista hammashoitoa on myös ei-kiireellinen hoito.

Edellä kohdassa 3.4.2.1 mainittu sosiaali- ja terveysviraston yhteinen sisäinen toimintaohje merkitsee kuitenkin sitä, että vain ne potilaat, joilla on vakavia lääketieteellisiä tai hammaslääketieteellisiä syitä hoitoonsa ja ovat siten kiireellisen hammashoidon tarpeessa, voivat saada toimeentulotukea hammashoidosta aiheutuviin kustannuksiinsa. Toimintaohje ei tältä osin käsitykseni mukaan vastaa toimeentulotuesta annetun lain 7 §:n 3 momentin tarkoitusta eikä sanamuotoa. Koska oikeus vähintään välttämättömään toimeentuloon on lakiin perustuva jokaiselle kuuluva subjektiivinen oikeus, kunnan sisäisillä ohjeilla ei voida supistaa tätä oikeutta.

Perustuslain 6 §:n mukaan ihmiset ovat yhdenvertaisia lain edessä. Ketään ei saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eri asemaan mm. terveydentilan perusteella. Käsitykseni mukaan sisäinen toimintaohje asettaa potilaat hammashuollon palvelujen saajina eriarvoiseen asemaan: Ne potilaat, joilla on vähemmän vakavia lääketieteellisiä tai hammaslääketieteellisiä syitä tarpeelliseen hammashoitoonsa voivat toimeentulotuen tarpeessa olevina jäädä kokonaan vaille tarvitsemaansa hammashoitoa, koska heillä ei ole varaa hankkia hoitoa yksityiseltä palvelujen tuottajalta.

3.4.3

Kantelijan hammashoito YTHS:llä

Kansanterveyslain 14 §:n 1 momentin 6 kohdan mukaan kunnan tulee ylläpitää kunnan alueella sijaitsevien asetuksessa säädettävää koulutusta järjestävien oppilaitosten opiskelijoille näiden kotipaikasta riippumatta opiskelijaterveydenhuolto, johon luetaan oppilaitosten terveydellisten olojen valvonta, opiskelijan terveydenhoito ja sairaanhoito sekä hammashuolto; yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen opiskelijoiden terveydenhoito ja sairaanhoito sekä hammashuolto voidaan kuitenkin kunnan suostumuksella järjestää myös muutoin sosiaali- ja terveysministeriön hyväksymällä tavalla.

Tämän säännöksen nojalla YTHS hoitaa kansanterveyslain 14 §:n 1 momentin 6 kohdassa tarkoitettua yliopistojen opiskelijoiden terveydenhoitoa, sairaanhoitoa ja hammashuolto, joka julkinen tehtävä muutoin kuuluisi kunnalle.

YTHS ja yliopistokaupungit, mm. Helsinki, ovat solmineet vuonna 1988 kuntakohtaiset sopimukset kansanterveyslain mukaisesta opiskelijaterveydenhuollon rahoittamisesta. Sopimuksen mukaan kaupungit tukevat YTHS:n järjestämää opiskelijaterveydenhuolto vuotuisella toiminta-

avustuksella. Kuntien rahoitusosuus YTHS:n toiminnasta on noin 12 prosenttia. Maksua tarkistetaan vuosittain.

YTHS:n merkittävin rahoittaja on Kansaneläkelaitos, jonka rahoitus perustuu sairausvakuutuslakiin (1224/2004, 13 luvun 11 §). Kansaneläkelaitoksen rahoitusosuus YTHS:n toimintamenoista voi olla enintään 63 prosenttia.

Opiskelija ei ole oikeutta saada YTHS:n lääkärin tai hammaslääkärin suorittamasta tutkimuksesta tai hoidosta aiheutuneisiin kustannuksiin sairausvakuutuslain mukaista korvausta.

Ministeriön käsityksen mukaan YTHS:n tuottamat palvelut ovat julkisia palveluita ja näin ollen kaupungin sisäisten ohjeiden mukaisia julkisia palveluja. Tämä on myös minun käsitykseni asiassa.

Ministeriö toteaa, että YTHS:n tulee palveluja järjestäessään noudattaa yleisesti hyväksyttyä hoitotapaa. Kantelijan hammashoito todettiin tarpeelliseksi ja myös kiireelliseksi YTHS:llä. Kantelijan kohdalla on osoitettu, että hampaan paikkausta yritettiin usealla hoitokäynnillä ennen päätymistä kruunuproteettiseen ratkaisuun, joka kliininen kokemus vaikutti myös toisen hampaan kruunuproteettiseen ratkaisuun. Ylihammaslääkärin 27.10.2003 antamassa toisessa lausunnossa todetaan juuri YTHS:n noudattamaa hoitokäytäntöä vastaava hoitokäytäntö terveystieteiden hammashoidossa. Lausunnon mukaan hoito YTHS:llä oli verrattuna terveystieteiden hammashoitoon "mahdollisimman edullinen". Hammashoidon kruunun laittaminen on joissakin tapauksissa tarkoituksenmukaisin ja kokonaisedullisin vaihtoehto. Ministeriöllä ei ole syytä epäillä, etteikö esimerkiksi kantelijan tapauksessa olisi kyseessä tällainen poikkeuksellinen hoitoratkaisu. Minulla puolestani ei ole syytä olla yhtymättä myöskään näihin sosiaali- ja terveysministeriön suun terveydenhuollon asiantuntijana esittämiin käsityksiin.

Käsitykseni mukaan kantelijan YTHS:llä suoritetusta tarpeellisesta hammashoidosta aiheutuneet kustannukset olisi tullut huomioida hänelle toimeentulotukea myönnettäessä.

3.4.4

Toimeentulotukipäätöksen korjaaminen

Asiakirjoista käytettävissä olevan selvityksen mukaan sosiaalivirastossa on 17.3.2005 korjattu 26.9. ja 3.11.2003 tehdyt kielteiset päätökset kantelijan toimeentulotukiasiassa ja hänelle on myönnetty toimeentulotukea YTHS:n hammashoidosta aiheutuneisiin kustannuksiin.

4

TOIMENPITEET

Saatan edellä kohdassa 3.4.1 esittämäni käsityksen Helsingin terveystieteiden tutkimuskeskuksen menettelyn lainvastaisuudesta terveystieteiden tutkimuskeskuksen tietoon. Samalla kiinnitän terveystieteiden tutkimuskeskuksen huomioita sosiaali- ja terveysministeriön määritelmään kiireellisestä hammashoidosta.

Lisäksi saatan edellä kohdassa 3.4.2.3 esittämäni käsityksen sosiaaliviraston ja terveysviraston 20.8.2003 antaman sisäisen toimintaohjeen lainvastaisuudesta sosiaaliviraston ja terveyskeskuksen tietoon. Saatan sosiaaliviraston tietoon myös samassa kohdassa esittämäni käsityksen sen 27.11.2002 antaman pysyväisohjeen täsmentämistarpeesta.

Tässä tarkoituksessa lähetän Helsingin kaupungin terveyskeskukselle ja sosiaalivirastolle jäljennöksen tästä päätöksestäni. Pyydän terveyskeskusta ja sosiaalivirastoa ilmoittamaan minulle 31.1.2006 mennessä, mihin toimenpiteisiin käsitykseni ovat antaneet aiheita.

Koska kielteiset toimeentulotukipäätökset on kantelijan kohdalla korjattu, asia ei tältä osin anna minulle aiheita enempään toimenpiteisiin.

Kirjeen liitteet palautetaan ohessa.